

પરમ ભક્ત

જેસલ—તોરલ. નાટકનાં ગાયનો.

—: રચાવી અને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર :—

વિકુલદાસ હેમજીભાઈ સાવનગરવાળા.
શ્રી વિજય નૌતમ નાટક સમાજના માલીક.

હાલ મુકામ:- સ્ટેશનરોડ પ્રિન્સેસ થીએટર-મુરત.

અંશ રચામત્વના પ્રસિદ્ધ કરનારે સર્વ હક સ્વાધીન છે.
શ્રી. પુણચંદ અમીચંદના થી મુરત જેન એ. પ્રી. પ્રેસમાં
પ્રમુલકરનજોશમ બ્યાસે છાપ્યું છે. ખપાટીવા ચઢલા-મુરત.

આવૃત્તિ ૫ મી]

[પ્રત ૧૦૦૦]

સંવત ૧૯૭૬]

[સને. ૧૯૧૬]

(કેમત ૦-૩-૦)

નામદાર મુંબાઈ સરકારની

મધ્યમોટા હંમેરેટરીમાં વિદ્વાન સરકારી ડાક્ટરે અમારી બનાવેલી બાદશાહી ચાકુતી અનંગ વિજ્ઞાસની ગોળીઓ અનાલાઈવ કરીને તેમાં કોઈપણ જાતની નુકશાનકારક ચીજ નથી એવું સરટીફીકેટ આપેલ છે. અને એ ઉપરાંત રજવાડી દવા અકસીર હોવાથીજ વિજ્ઞાપતમાં પાલ્લ ધરેલા મોટા ડાક્ટરે રાજા મહારાજાઓ, નવાબો તથા દેશી અને અગ્રેજ ગૃહસ્થો મોટા સરકારી અમલદારોમાં પણ ખુબ વખણાય છે. **બાદશાહી ચાકુતી.**

અનંગ વિજ્ઞાસ

અમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે. પુરુષાતન કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી ચાકુતી વીચ-વીકરના તમામ બ્યાધી મટાડે છે. અને વીચ બહુ બનાવી ખર્ચ પુરુષાતન આપે છે. ખરો મરદાઈ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જીવાતની માફક જોશવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખામ મલા મેળુ છે. આ દવા વાપરવામાં કોઈપણ જાતની પરેશની નથી, ૪૦ ગોળીની ડબી એકના રૂપિયા ૧૦

બાદશાહી ચુન્નાની લેપ

આ દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે. અને તે સોનું પુરવી તાકાત આપે છે. ખર્ચ પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ કુતેકમંદ ઇલાજ છે. આંગ્રસ એકની ડબીના રૂપિયા ૧૦ આ દવા તમામ દવાઓનું પેન્ટ ખર્ચ બુદ્ધિ વાળી દાસ માતીરામ—સજકેદ—કાઠીયાવાડ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૫૨૭ વર્ગીક :

પુસ્તકનું નામ ગદ્ય - ગદ્ય. ગદ્યનો

વિષય ૪ : ૨-૬

શ્રી પરમહંસ.

જેસલ-તોરલ નાટકની

પ્રવેશવાર દુક હકીકત.

પ્રારંભમાં મંગળાચરણ.

પ્રવેશ ૧—શ્રી કચ્છમાં ભુજનગરના ભુજયા કુંબર પાસે બહાદુર બહેન જેસલબા પોતાના સાથીઓ સાથે ત્યાંથી જતા આવતા મુસાફરોને તથા ઘણી બનેને હુંટે છે. તે હુંટનાં અંબરના વાણીયા સંધીરતા હીકરાની વઠેલ વહુ વીજળીને તથા પોતાની બાંસી શશીલેખાની બહેન સુખાનસાની હીકરી દાની વગેરેને બંધનમાં રાખે છે. ચોરીને શીર જોરી વઠેલ વીજળી તથા જેસલબાનું પ્રેમ બંધન.

પ્ર૦ ૨—અંબરામાં જેસલબાનાં બાંસી પાસે મોઢેરાના રાજ રાવળ માલહેના દીવાન કુમાર પુરંજયની ગમત. દાનીના હરણની દાસી મારફત અબર મળતા શશીલેખા પોતાના સ્વામી મહાનાબ સંઘામસિંહ પાસે દીયર જેસલબાને દેશપાર કરવાનો હઠ કરીને જેસલબાને ઘેર જવું.

પ્ર૦ ૩—રાણી અમૃતનો બોધ, જેસલબાનો ક્રોધ, વઠેલી વીજળીનું માન, દાની કુંવરી તરફથી દીવાના પુરંજયનો તમા સાચી શશીલેખાનો તિરસ્કાર, આ આખીન

મોટા ભાઈ સંશ્રામસિંહના હુકમ માન્ય કરી નાનાભાઈ
જેસલભાનું રાણી અમૃત વીજળી તથા દાની સાથે અંબરા
છોડી પોતાના અંબરના રહેઠાણમાં રહેવા જેસલભાનું
આલ્યા જવું.

પ્ર૦ ૪—મુંડામાથી પ્રાણી બનેલાનો પ્રપંચ. મોઢે
રાના ભોળા પડેલો.

પ્ર૦ ૫—અંધનમાં પડેલી સ્ત્રીઓ સાથે પાણી ભરવા
આવેલ વઢેલ વીજળી તથા નીમકહરામી ગલકંટનો પ્રેમ
જેસલભાનો વડમ. ગલકંટનો નાશ વીજળી વીલાસ.

પ્ર૦ ૬—સતી તોરલની ઉત્પત્તિ યશવંતરાય તથા
રાણી સુશાલાને થતો. આનંદ તોરલદેના શુર અંદનદાસ
મહાત્માનો અમત્કાર.

પ્ર૦ ૭—મોઢેરામાં રાણી રૂપાદે પાસે દીવાના કુમારની
દીલગીરી ભરી ગમ્મત, અમત્કારી સતી તોરલના કર્શન
અર્થે રાજા રાણી તથા કુમાર પુરંજયનું પ્રયાણ.

પ્ર૦ ૮—સોનગઢનો કાઠી કુમાર સસિતીયાજી સંસારથી
વીરકત રહેતા છતાં સતી તોરલની સમસ્યા સમજી પીતાજી
મુલડસેન તથા સસરાજી યશવંતરાય પ્રત્યે અંબાની કબુ-
લાત આપે છે.

પ્ર૦ ૯—શ્રી દેવી મંદીરે સતી તોરલ તથા સદ્ગુણી
આસતીયાજીના વિવાહની ખુશાલી, રાવળ માલદે તથા રાણી

રૂપાદેનો સત્કાર. સતી તોરલના પ્રતાપ દીવાના પુરંજયનું
હથા થવું તથા શ્રી દેવીના સ્વયંજયેતી પ્રગટ થવું.
આનંદોત્સવ.

પ્ર૦ ૧૦—પ્રપંચથી પ્રાણણ બનેલા મુંડા મોચણના
સંસારનો ચીતાર અંજારના હુંટાયેલા (હરજી મીઠા) પ્રેમા-
નંદ પંચોળી સાથે વરણશંકર છોકરી પ્રેમકુંવરના સંબંધનો
નિશ્ચય.

પ્ર૦ ૧૧—વાગડમાં વખણાતી ડેણ લોકડીયાની લાડુ
ડાશીને હુંટવા આવેલ હુંટારા જેસલભાના ત્રાસ. સતી
તોરલના તથા તેની નામેરી દેવાંગી ઘોડીના વખાણ સાંભળી
તે બંનેનું હરણ કરી લાવવા જેસલ જાડેજની પ્રતીજ્ઞા.
લાડુ ડાશીના ચમત્કાર.

અંક ૨ જી.

પ્ર૦ ૧—સોનમઠ પાસેના જંગલમાં નિદ્રાવશ થયેલા
રાવળ માલહે શીકારે ગયેલ પછી તેના કુમાર પુરંજય પ્રત્યે
જગતના ચોર જેસલભાનો જુલમ સતી તોરલના નામનો
પ્રતાપ, જેસલ જાડેજની હાર, રાણી રૂપાદેની હત.

પ્ર૦ ૨—(અંજારનો મીઠા હરજી) પ્રેમાનંદ પંચોળી
ને ત્યાં વજેશંકર તમા વેણીશંકર કાકા ભત્રીજાની લાડુ

માટે થતી ફજેતી, મુંઠાં મોઝણની છોકરી પ્રેમકુંવરને વળે
શંકરેની પ્રાણણ તરફથી મળતો દુચકા મંત્ર.

મં ૩—સતી તોરણને શ્રી દેવીના દર્શન. સંતાન
પ્રાપ્તિનું આશીષ વચન. પુરુષ જ્ઞાની પુરુષ પ્રીયાનો પરસ્પર
પ્રેમ માંગણીનો તીરસ્કાર તથા સત્કાર.

મં ૪—શ્રી દેવી મંદીરમાં હુંટારા જેસલની દ્રઢતા,
હુચાર્ધ. સાંસતીયાણી સન્નજનતા બલાઈ, સતી તોરણની
દાનાઈ માગણી કષુલ દેવાંગી ઘોડી તથા સતી તોરણ સાથે
જેસલનું કચ્છ પ્રયાણ.

મં ૫—કચ્છ જતા હાલારમાં આવેલ પડધરીથી ધો-
ળના રસ્તામાં જેસલ ભડેભ પ્રત્યે સતી તોરણની જ્ઞાન
જોષ્ટીકા,

મં ૬—પ્રોળની ભાગોળેથી ગાયોનાં ઘણુ લઈ જવા
તથા બળદો લઈ જવા વીશે સતી તોરણનો ચમત્કાર.
ગંગા કુંડનું પ્રગટ થવું. જેસલ પીરની જગ્યા કરવા તથા
ગંગા કુંડનું નામ તોરણ કુંડ ધરવા સતીની આજ્ઞા.
રાજા પ્રથુભા વગેરે સર્વની પ્રુચ્છાલી, ભેડીયા બહર થઈ
તુષ્ટા બંદર સતી તથા હુંટારાનું જવું.

મં ૭—દુચકા મંત્ર અજસાવતાં પ્રેમાનંદનું, પોગળ
પ્રગટ થવું. (દરેકવળુ ભડેર થવું.) પ્રેમકુંવરનો પરતાવો.

પ્ર० ૮—તુષા બંદરે મલુક દરીયામાં લાગેલું બયંકર
 તોફાન, બહાદુર છુટારાનો મભરાટ, સતીની ધીરજ, પાપનો
 પ્રકાશ, સતી તોરણના પ્રતાપે વહાણ છુટારે તથા મુસા
 ફરે વજેરે આવેનો તોફાનથી થતો ઉદ્ધાર.

અંક ૩ નો.

પ્ર૦ ૧—ટોકરાશંકર (મુઠા) અવલ (મીચણ)ની પર-
સ્પર ઓળખાણ પ્રેમકુંવરને થતો પસ્તાવો તથા આનંદ.

પ્ર૦ ૨—અંજરના ઝુંડમાં પીંજરામાં પુરાએલા કુમાર
પુરંજયનો છુટકારો. દીવાની સ્થિતિમાં તિરસ્કાર આપેલાનો
જ્ઞાની કથામાં દાની કુંવરી તરફથી સત્કાર પ્રેમબંધન.
નિમકહુરામી નોકરોનો આપસમાં નાશ. સતિ તોરલના
પ્રતાપે રાવળ માલદેના વૈરની શાંતિ. જેસલ બઢેબનો
પશ્ચાત્તાપ, દાની પુરંજયના વિવાહ.

પ્ર૦ ૩—મેઢરાના લોળા પટેલો. મા મીચણ ને બાપ
મુઠા તેનાથી કરજી શું બુઠા તેની તકરાર રાવળ માલદેની
હજીર ન્યાય પાપીએને લાયક શિક્ષા.

પ્ર૦ ૪—અંજરના ઝુંડમાં બંધનમાં પડેલાંઓનો
સતી તોરલની આજ્ઞાથી છુટકારો. લુગડાં ધોવા બહાને પાપી
હુંટારાનાં પાપ ધોવાનો ઇલાજ.

પ્ર૦ ૫—રાવળ માલદેની કચેરીમાં દાનીકુંવરીના
પીતા હાનુરાયનું માન, સાધુ જેસલ તથા સતી તોરલ વીશે
શંકા, તેના બકિત પંથમાં બળનારાઓને મનાઈ હુકમ.

પ્ર૦ ૬—હાનીકુંવરીને પુરંજય તરફથી વીદાયગીરીનું
માન પતિ પતિવનો પ્રેમ.

રાણી રૂપાંદેનો સંત સમાગમનો ઠરાવ, રાવળ માલદેનો
હુકમનો અનાહર, રાજની રીસ, રાણીને ઠેઠ.

પ્ર૦ ૮—સતીતોરલની યુક્તિથી વગર પાણીએ વગર
ખડકે હુંગડાં ધોવાયાનો અમત્કાર, પાપી જેઠલાના પાપનો
નાશ, રાણી રૂપાંદેનું આમંત્રણ. બેના આમત્રણમાં
ત્રીજાને નહિ હઈ જવાની નીતિ, જેસલસાની અતુર રાણી
અમૃતને સાંપી બનેનું મોઢેરા જવું.

પ્ર૦ ૯—જંગલમાં સતી તોરલ તથા સાંસતીયાણનો
મેળાપ, જેસલ જાડેજાને પાપમાંથી ધર્મી અને પીર જેવો
બનાવ્યો તે જાણી સાંસતીયાણને થતો આનંદ, સર્વને
મોઢેરા જવું.

પ્ર૦ ૧૦—સતી તોરલના પ્રતાપે રાણી રૂપાંદેનો
ઠેઠમાંથી છુટકારો, પુરંજયનો વધ, રાજ રાવળ માલદેનો
દોષ લગાઈની તૈયારી.

પ્ર૦ ૧૧—પ્રહોઢર લાઈને મેળાપ પરસ્પર માફી,
રાવળ માલદેનું લશ્કર સાથે આવવું, પુરંજયના મરતક
બહલ ધાળામાં પુષ્પનો ઢગલો,

પ્ર૦ ૧૨—જાણી જાણી આજીજીથી ચમત્કારી
 સતી તોરણનું સ્વયંપગટેથી સમાતમાંથી પ્રગટ થવું. સતી
 સનમુખ જેસલનો સમાત લેવાનો નિશ્ચય સાંસતીયાજીની
 સમાત લેવાનો નિશ્ચય, શ્રી દેવીનાં દર્શન પીર જેસલ
 કથા હતી તોરણને મળતાં વરદાન, સર્વને થતો આનંદ,
 ભક્તિ વિજયના ધ્વજી સાથે પ્રયોગનું સમાપ્ત થવું.

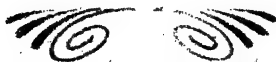

મુખ્ય પાત્રોના નામ.

પુરુષ વર્ગ.

- જેસલ.... શ્રી કચ્છનો પ્રસિદ્ધ જડેજો (હુટારો.)
 સંગ્રામસિંહ.....જેસલનો મોટો ભાઈ.
 સાંસતીયોજી.....સોનગઢને કઠી કુમાર.
 સુઘડસેનતેનો પિતા.
 યશવંતરાય.....સતિ તેરસનો પિતા.
 રાવળ માલદે.....મોઢરાનો રાજા.
 પુરંજય.....તેનો પુત્ર.
 દાનુભા.....સીંધનો ગરાસીઓ.
 પૃથુભા.....બ્રોળનો દરવાર.
 ચતુરસેન.....સીંધનો સેનાપતિ.
 ચંદનદાસ.....તોરલના ગુરુ.
 ટોફરાશંકર.....એક રૂડો.
 પ્રેમાનંદ પંચોળી.....અંતરનો માઠો દરજી.

સ્ત્રી વર્ગ.

તોરલ.....સોનગઢના કાઠાં સાંસતીયાણનાં ધર્મ પત્નિ
(દેવાંગના અવતર)

સુશીલા.....સતિ તોરલની માતા.

રાશીલેખા...સંઘામસિંહની રાણી.

રાણી રૂપાંદે..શવળ માલદેની રાણી.

દાનીયા.....સિંધના ગરાશીયા દાનુરાયની પુત્રી પુરંજયની
યનાર પત્નિ.

અંમૃતબા.....જેસલબાની રાણી.

વીજળી.....વંઠેલી વાણીઆણી, સધીરના હીકરાની વહુ,

પ્રેમકુંવર.....મુંડા મોચણની છોકરી.

અવલ.....પ્રપંચી મોચણ.

શિવાય હુંટારા, હરબારી, વારંગનાઓ, હસ હાસીઓ,
સાધુ, બ્રાહ્મણો, પટેલો, દેવતાઓ વગેરે વગેરે.

શ્રી ગણેશાય નમઃ

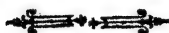
પરમ ભક્ત

જેસલ-તોરજ.

નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

મંગળા ચરણ.

બાળાઓ—

૧

વિધિ સુતા વિજ્ઞા કરધર જય કરજો વાણી માતા
 ગાયે જ્ઞાતા ગુણુ ભુવ ગાતા રીતિ સીદ્ધિ દાતા
 શુભ વિધી હરિહર ગુણુ સાંભળતા
 પિતૃ ભુવન તણુ પ્રેમે ધાતાં
 વેગે સેવક હૃદય વિચરતાં
 પરમ પીયુષપી પ્રસન્ન થયાં
 એવાં દયાળુ દેવી, આપો બુદ્ધિ નવ બીધી
 બાણુ દાસ યાચે, સૌ જનને સુખ યાતા...વિધિ.

જેસલભા સરદારો— ૬

જય કરો વીરનરો હુંટી હુંટી લાખોને,
તનમાં મનમાં હામ ભારી રાખોને;
ફતેહ જગ ઠગની નીતિ તણા મગની,
ડગ ડગ રીતી ન્યારી હાં—હાં—હાં—

જેસલ—નહિ ડરવું મન જરિ હણતાં,
રણમાં લડતાં કદિ શીર પડતાં;
વાહ સારી શીખ, લીધી ઠોક,
છો શુરવીર રણધીર હાં—હાં—હાં—જય.

વીજળા—

૩

મશોહાના જામાના જેવા લાગો છો છોગાળા,
રંગ માણું રહી સંગમાં રૂપાળા—

જેસલ—રાજા ઈંદ્રને તજ્યાં તે લાગે રંભા માટે મારા,
વિશ્વમાંહી વિજળી નામે પ્રગટી દારા—
ચોરી જો આવી કરી, ગોરી ગુલાબી મળી,
ગુલાબી મુખને કઠણ કુંચ જોઈ;
ખીલેલ પુષ્પ તણી, પરાગ લેવા માહી,
બ્રમર ભટકતા; ગુંજારવ કરતા.
ઠાંક ન્યારી ઠાંક કેઈ છરી ખાઈ મરશે,
તેનું પાપ તુને પડશે—

શશીલેખા-

૪

દુર દેશ પાર ભરથાર, કરો મુજ દીયરને તતકાળ;
 સંઘ્રામ-ધર ધીર નાર મનમાં લગાર, જોઉં ન્યાય કરીને હાલ.
 શશીલેખા-મલીમનો જો કરી ન્યાય રાખશે, નાથનગર મોઝાર;

કહું પ્રાણ ત્યાગ

સંઘ્રામ-જરા શાંતી રાખ તુજ આધીન મુજને ધાર.

અમૃતખા-

૫

જુઓ જગતમાં જુલમ જે બાગ છે બળીયાનો,
 ગરીબને મારી અમીરી સ્વીકારી મહાલે મસ્તાન જુઓ.
 પરહીત ધતપર પડી મરે, પાપી માંખ સમાન;
 પોતાનું ને પારકું, કરે અકાજ હેવાન.
 પીવા સ્વાસ્થના બંધા બને, મદ પીને દીવાના,
 હરિ વીસારી હું પદે, પારી હોઠ કમાના;
 વીંધે દિલનું દીલ તે, દોડી જીલ વચબાણ,
 દુખીયાને મારી સુખીયા બની, સુખીયા કહેવાણા.

જેસલ, સંઘ્રામ, }
 શશીલેખા—

૬

દયો રામ રામ છે બાઈ, બહુ બાણી જે કહરાઈ;
 નિજ બામાથી ભરમાઈ, કરો દુર સહોદર બાઈ.

આગર નહિ મેલે માળ, બહુ નદીયો મળતાં રાળ;
 ખાલે શું ખાલે બાળ, બાણું છું સર્વે જા જા.
 હુંથી ઘણાંને લીધા, દીયરજી દુઃખો દીધાં,
 અમેને બાકારાં કીધાં સીધાવો સીધે સીધા.

મુશીલા-

૭

નારાયણ તારી કળા ન કળાણી,
 મકળ આત વેદ વહે વાણી;
 એકના શીર ઉપર છત્ર હળે છે,
 અને એક પ્રાણી ભરે પાણી— નારાયણ.
 ચલમાં ચાલો તે ઠરો ઠઠી મન હર્ષ ન શોક,
 દેનારાં પ્રભુ એક છો લેનારા બહુ લોક.
 જ્યારે જે વસ્તુ દીયો ત્યારે લેનારો તે લેતાં યાદે,
 એવા દીન બંધુ મુને એક આપો;
 હુંદર સંતાન દીન બાણી— નારાયણ.

વીજળી—

૮

ભામીની પાણી ભરાવે બલા બલાને,
 પાણી ભરાવે સલામો કરાવે....બલા.
 ગબગટ—રંગીલી રૂપાળી ભોળનભરી નારી.
 મુરખ વશ કરી નયનમાં નચાવે.
 તમારા જેવીબલા.

જેસલ-વીજળી— ૯

વીજળી— ચમકાવું ચીત ચટક મટક લટક ચાલતાં વારી,

જેસલ— ચતુર છે ચટકાળી

વીજળી— બીવરાવો બહુ ફકડે અકડ નજર બહાફૂરી દેખાડી

જેસલ— નીરબય રહો પ્યારી

બહાફૂરીની બીક છે બીજા માટે મુંઢરી તમે

તો છો શીર માટે

વીજળી— વૈકું બાણી સાચા એસડ વાટે ખરેખરે તે તો

ખુશીથી ખાટે

જેસલ— હું છું વૈદ ખરો, વીજળી— મારું હૃદય હરો,

જેસલ— પ્રીત પાન કરો, વીજળી— ઠીક ઠામ કરો. અમ.

રૂપાંટે-સખીઓ— ૧૦ ગરબો

કુંવર દેવકીના કાન આજ મારા મેમાન,

સખા ઓધવને સાથ બળરામ બગવાન;

સૈયર સાથે હું ભાગી કરવાને સનમાન,

પ્રેમે શાશ્વતી વીધીથી મેં બનાવ્યાં પકવાન,

પીરવવાને લામી જ્યારે મોહની લગાડી ત્યારે,

ચોરી લીધું ચીત બાહ રૂપમાં રહી લોભાઈ;

અરરરરરરરર હું તો હરમે ભુલી બાન,

ગોપીને દીધી ગતી ગોવિંદ ગુણ નીધાન,
 બાણ કહે બાવે બળે સૌ જન એ મેમાન;
 તરતરતર ગુણ તાનમાં ગુણી બનેા ગુણતાન. કુંવર.

સાખીઓ— }
 પુરંજન,

૧૧

નહિ બોલું (ર) બીજી વખત બની મુરખા ના ને હા,
 વારે વા કુમાર સાહેબ વાહવા.

બેલાઈ છેલાઈ છોડીને શરમાળ્યા.

કહીએ અમે યશો તમે સતી પ્રતાપે ડાહ્યા,

પિતા પ્રસન્ન થાશે,

માતા ગુણ ગાશે;

સહુ સેવકો હરખાશે,

જગતપતિ કરે કરે આતિ મુખુદ્ધિ શ્રેય થાવાં— નહિ.

સાંસતીયોજી—

૧૨

કૃતિ વીજુની છે બલિહારી,

છે બલીહારી, શેષ બચે છે હારી. કૃતિ વીજુની.

નગખગ વારી વૃક્ષ ભુમ્પી તે બારી,

રમ્યા જન હીતકારી,

શાંતિ પ્રસારી મગ મગ શાંતિ પ્રસારી,

દીધા અધમ ઉધારી.

કૃતિ.

સદાનો સંગાથી શિવ બહુ લેને પ્રાણી.

જીવ જીવું ખાલી હાથે—

મોહ મહ મારી જન્મ તું લેને સુધારી.

જગ જાળ મણીને અકારી. કૃતિ.

યશવંત, માલદે, }
સાંસતીયો, તોરલ, } ૧૩
વગેરે—

મારી જગ મગ ને તું જાગીરે,

મારી ભારી જમણા ભાગીરે-જી-હો-જી.

મણી કંઠને ચાલ્યા ગોતવા ગુરુજીએ ફેરે પતાવ્યો.

અબાણપણામાં દુર દેખાતો તે પાસે પરખાવ્યો-જી-હો-જી.

સ્વપ્ન દશામાં બની લીખારી બુધ ઘરોઘર ભમતો,

જાગ્યો ત્યારે ગઈ આપદા નીજનંદમાં રમતોરે-જી-હો-જી.

દેવી દયાથી બધી ઉપાધી દીધી એમજ ત્યાગી,

તોરલ કહે જો તરશે સંતો ભકતીના અનુરાધીરે-જી-હો-જી.

અવલ—ખુબી દેવી ભરથાર (૨)

મારી તમાચો માફી માગો તત્કાળ.

ટોકરાશંકર—વાવા ગુણીયલ નાર (૨)

જેવો તેવો પણ તારો ભરથાર. (૨)

તીરછાં નયનનાં મારો ન બાણ;

વરસાવે અમૃતની ધારા મુજબ,

અવલ—અમૃત ઈચ્છો વાવી વિષમ ઝેર;

જેરમાં ન હોય સાકરની લહેર.

“અરે બાઈ બાડી કે છાસ દેજે બાડી,”

“બાઈજેવી તારી વાણી તેવું છાશમાં નાખીશ પાણી”

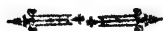
ટોકરા—“સાચું કીધું ચાણી એક વાર હયા આણી.”

“પુરા પ્રેમને પીછાની રહો સંગ રંગ માણી.”

અવલ—વાહવા, રસીક ખરા પ્રેમ પાળનાર— ખુબી.

અંક ૨ જો.

રૂપાંદે—

૧૫

પાપ ભારા તું ખાંધમાં લુંટારારે તારા પાપે પી'જશે
તારી કાયા;

જનકીજીને લઇને જતાં રામ રૂઝ્યા હજારો લ'ક રાયા
પદ્મીને દુખ દેતાં કીચકના સો બાઇ આગમાં હોમાયારે,

લ— રાણી રૂપાંદે રાણી બનાવું એને રૂપાંદે મુઢશું
બહે જોઇ માયા ગર્વ રહ્યો ના દોઇનો રહેશે પાપી સહુ
પાપે હજારો.

રાવલ-માલદે

૧૬

કરમાં ધરી સમશેર વેર લઉં જુદમી જેસલનું,
ઘરમાં શીયાળ શું જાય હાય વનસ્પતિના જે સુખનું
રણમાં રમત રમાડું, માફું દેખાડું શુરાતન
વિજયની માળા પહેડું વિભુ થશે પ્રસન્ન;

રૂપાંદે— વાહવા સ્વામી ધન્ય ધન્ય.

કરમાં.

તોરલ—

૧૭

દેવી શ્રી હરસન લો દયાળી, હાસી તોરલ બિનવે
જેવી તેવી પશુ છું તમારી, હાસી તોરલ બિનવે

આમ્ય શક્તિ હે ઇશ્વરી અચર સચર તમ વાસ
સચુષ્ણ રૂપ મન ભાવતું પુરો મમ અમિલાપ-દયાળી.

તોરલ-

૧૮

જીવેા સ્વામી જોખન બાગ સુંદર

રસીયા રંગ માણેા લોગી બ્રમર

સાસતીયાં--અલખેલી એવા બાગ ઉપર

નાથે છે કાળ જીવેા નજર

કંચન સરખી કાયા કરશે અવસર લગ્નને ધુન બરામર

તોરલ--માફડેયની માફક મળશે તમ દારીને શરણ
શાંતીકર

સાસતીયો--ધન ધનનારી શુભ શુષ્ણ વાળી

નિરખું કરી હવે પ્રેમ નજર

તોરલ--તન મન વારી જાઉં બલીકારી

પુરણ ખ્યારા છે સુખકર--

જીવેા.

સાસતીયો, તોરલ, ગુરૂ, વગેરે-- ૧૯

ઘડીયારાં વાગે સુતા સદગુરૂ જાગેરે

રાતનારે માથે પગ ઘડીએ ઘડીયારાં વાગે

જણજણ બહુ જાતનાં રે ઘણજણ ઘણજાટતારે.

અહુ થકકરને કાંટા આવીથી આલતાં રે

(૨)

સાધો સાધનારે આવે બાધ નારે,

માથે.

ધાવી દુટીને આવા હુતો ચમકાવતારે,
તોરણનાં દેવદેવી તુરત મુધારતારે (૨)
ભક્તિ ભાતનાંરે, મુક્તિ વાતનાંરે—

માથે.

તોરણ—

૨૦

જેસલ કરી લે વિચાર, માથે જમ કેરો માર;
સ્વપ્ના જેવો છે સંસાર, તોરી રાણી કરે છે પોકાર.
આવેને જેસલરાય પ્રેમ થકી રે, આપણુ મળીએરેલ,
પૂરા અંત હોય ત્યાં જઈ બળીએરેલ. ટેક.

અનુભવ આવીઓ અવતાર; સાથે સદ્ગુણને ધાર,
જાણું ધણીને બરખાર, બેઠલી ઉતારો ભવપાર. આવો.
આંદો સુખ વસ્ત્ર આકાશ, નવલખ તારા એની પાસ,
પવન પાણીનો પ્રકાશ, સૌ લોક કરે એની આશ આવો.
ગુણના ગણનો નહિ પાર, ભક્તિ ખાંડાની છે ધાર.
નુગરા શું જાણે સંસાર, એનો એળે ગયો અવતાર. આવો.
નિત્ય ઉઠી નાવાને જાય, કોયલા ઉજળા ન થાય,
ગુણીકનો બેઠો બાપ ઠાને કેવા જાય,
માવઠાને મેહ કણુ નવ થાય. જેસલ.

દેખા દેખી કરવાને જાય, એતો અધુરીયો કહેવાય;
હાથમાં દીવા લઈને કુચે પડવા જાય,
ચાર જુગની વાણી તોરી તણી ગાય. જેસલ.

તોરલ—

૨૧

જુવો જાયે જુવાની રાજાજી જુવાન,
 ભવ તરવા કે દી ભજશે ભગવાન;
 નથી રહેવાના કાયામાં કાયમ પ્રાણ,
 છૂટું થાતાં ઉડી જાયે ખીજે રહેકાણ,

જેસલ— રમો જમો રાણી માણો વૈભવ ને માન,
 તમો ધર્મો સાથે મળશે તારવાને વહાણ.

તોરલ— નથી ગણતા વૈભવ ને વહાલા ગુજરાન,
 શીવ સરખા ત્યાગી સરખે ભજતા ભગવાન જુઓ!

પ્રેમકુંવર—

૨૨

હું લોખીને ભરમાવી. (૨)
 પરણી ખોટી પ્રીત ખતાવી (૨)
 વહાલી કીધી વટલાવી.... હું

પ્રેમા—તકલીર તારામાં લખાઓ સદ્ય,
 નીરહય થામાં તું ભેડી દધ;
 લટકાળી લાજ છે મવી... હું,
 મુધારી લે બગડી બંભ.

પ્રેમ—ના ના પાછ ન મર લાજ.

દુઃખ દઉં દરબારે દોરાવા;
 હું લોખી (૨)હું.

જેસલ તોરણ--

૨૩

પાપ તારૂં પ્રકાશ જાહેજા ધરમ તારો સંભાળરે
તારી બેઠલીને જુડવા નહીં હડે જાહેજા;
એમ તોરણ કહે છેજી.

જતા મથેજા વાળ તોરી રાણી જતા મથેજા વાળરે,
એટલા ગુન્હા મેં કર્યા તોરણદેરે;
એમ જેસલ કહે છેજી.

હુટી કુંવારી જાન તોરી રાણી હુટી કુંવારી જાનરે,
સાત વીથું મોડખંધા મારીયા તોરણરે;
એમ જેસલ કહે છેજી.

ગોહરેથી વાળેલ ગાય તોરી રાણી ગોહરેથી વાળેલ ગાયરે
વનના મેં મોન ધણા મારીયા તોરણદેરે,
એમ જેસલ કહે છેજી.

હરણ હર્યા લખચાર તોરી રાણી હરણ હર્યા લખચારરે
કુંજરોમાં હવ મેલીયા તોરણદેરે.
એમ જેસલ કહે છેજી.

પુન્યે પાપ ઠેલાય ભક્તિ કરે પુન્ય પાપ ઠેલાયરે,
ખની ખાળક ભજ ખહુ નામીને જાહેજા--એન.

શાંત થયું તોફાન વીરા જો શાંત થયું તોફાનરે.
આવો કાંઠે ઉતરો જાહેજા;
એમ તોરણ કહે છેજી.

અંક ૩ નો

અવસ—

૨૪

વહાણાં લીલા અજબ છે ઈશ્વરની જુઓ અલબેલા
લીલાં મેળવી સરખે સરખાં

ટોકરાશંકર—તારાં લીલાં અજબ મેં સીનાં ચરીત્ર પહેલ વેલાં
લોભાવ્યો મને કરીને લટકાં.

અવસ—શાના લટકા શાના ચટકા શું બોલોછા ખ્યારા;
હતમ કેવી કું તમ જેવી વિચારે પુતારા, સાચો આ તો
સંગ છે.

ટોકરા—રસીલીલ રંગ છે—

વહાણા.

પુરંજન—

૨૫

તમે ઠોણ તરુણવય બાળા બાળ્યાં આ ભયકારી સ્થાને
જ્યાં જમજગનો બાલીમ જેસલ લેતો બહુ જનના જન-તમે
સહુણી છળી નહિં ઢોય વિધીએ સરલ બીલ આપમમાન
રમણી રક્ષા કરે માશું સુખથી ભાવ ધરી ભગવાન. તમે.

હાની—

૨૬

મોહની લગાડી રાજ બાવરી બનાવી આજ,
નાબુકડી મૃગલી.

બબલી મધુરી વેણુની વીણા બલી,

વીંધી નાંખી વાલાલ મેમે સુરતી કાજ મોહની

માયું છું મેમથી રસીલા રહેમથી,

અધરામૃત પાઈ અમર કરશે તો રહેશે લાજ. મોહની

પુરજમ—પામીને સુરતી આપું બહો વળી,

મારી મૃગલી રાખે અમર મોરલીધર મહારાજ.

તોરણ—

૨૭

બરે બહેન લુગડાં પોવા લુગડાં પોઈ વહેલો આવજો
હો.... વીરા.

નુગરામાથી મુગરો થાતાં ધીરજ મનમાં ધારજો,

હો... ધીરા.

ભેજે વીના જળ વીના રથર વીર કાજ બધા દુર કાઢજો(૨)

જેસલ—તોરણ તોરી વાણી ન્યારી સમજુ ન તેનો સાર જે

હો... જહેની.

જેઠલી સાથે મુને બધાંબો તેમ સવસાગરથી તારજો(૨)

હો... જહેની બરે

વારાંગનાઓ

૨૮

નીરત કરત નટવર ચટમટસોં,

લપટી ઝપટી સંગીત પ્રીતસોં.

ધૈકત કતા (૨)... .. નીરત.

બાજત અઢંગા ધીધીકટ ધીધીકટ,

ધુરા કટ (૨) ધધ મપ ધુની ગુમ;

ધીન (૨) ધીનકી ધીન કીલૈ.

દાગડની હોં કટતી (૨)

પરત પરત ચતી... .. નીરત

સાર હીયેરી રીતી ગાનકી,

મહા મરક સેપન લઇ પારકી,

ધીન (૨) બૃજનિધીસવં સીદ્ધિ,

શ્રી રાધેવર... .. નીરત

દાની—

૨૯

મારી કહર કરી ન તમે નાથલ,

પુરંજન—વીના ઝવેરી ન પરખે હીરા હાથલ;

જો ઝવેરી ચાહે લેવા કીમત હલકી લાગે દેવા

દાની—લટકાળા લાલ મેં કેવાં લક્ષણ જાણી લીધાં એવાં

પુરંજય—ચાતુર તારી ચતુરી ન્યારી,

દાની—દાસી ધારી હરદમ ખ્યારી.

હીરાની કીમત પુરી આપજે,

પુરંજય—અલખેલી પ્રેમઘેલી જોલાં આવજે... ...મારી

માલદે—

૩૦

માલદે—માન માન ખ્યારી રાણી ન થા હીવાળી,

સમજ શાણી તું હીત જાણી મુકી નાદાની. માન.

રૂપાદે—મમ હઠ પાસે નહિ આપ હઠ ચાલશે,

માલદે—કેઠ કરી રાખું અહિં કેણુ પછી કહાડશે;

રૂપાદે—બંધન તમારાં થકી સતી એ છોડાવશે,

માલદે—જાડુ જોરે આવી નકી જન એ ગુમાવશે.

રૂપાદે—જાડુ એ ન જાણે પ્રભુને પીછાને,

માલદે—પટરાણી જોઉં કેમ આવે છે પરાણે,

રૂપાદે—સાધુ છે સાચા એ

માલદે—ચુપ થા.... ...બસ જા... માન.

તોરણ

૩૧

બહેની ધ્યારી મારીરે સાચવજે મારો બાળ.
 બય વિમરવી પય પીવરાવી
 પારણે પોઢાડી ધ્યારાં ગીત સંભળાવી.
 નહિ બુઢું ઉપકાર, સાચવજે મારો બાળ

રાવળ માલદ--

૩૨

નારી નિઠરરે જોઈ નજરરે.
 ન કરે એ કાંઈ પણ કીકરરે,
 કેદ પુરાણી તોયે, હઠ તજ્યો ન તેણે.
 બાણી ન ગતી એની પુરી બનાવી જેણે,
 બીજા શું બાણે અબળા જે સમજાવે-

નારી.

નારી.

માલદ હાશકેશ--

૩૩

ચાલો જંગ કરો, રણ રંગ કરો અરિ તંગ કરો.
 શુરા સંગ કરો, વેરી ભંગ કરો.
 હુંટારાને બારી બાલા બરછી મારી
 સમરાંગણ માંહે કાવી કરો
 બલીમ જો બુલમ કરી શું ચટકી છટકી બય.
 અભાગણી એ રાણીએ માર્યો બાળ હાથ
 પોતાને હાથે કાઢી દેખાય.
 એ કાઢીને કંઠીને સુખે દીલે કરે,-

ચાલો.

સર્વ—

૩૪

જય જય જય જય તોરણ દેવી,
 પીર બનાવ્યા પ્રેમે પાપી લુટારાને આપી છુદ્ધ
 સ્નેહ દેવી સેવી,
 સતીના સમાજમાં અગ્રણી આ જગતમાં
 ગુરૂ કૃપાથી ભાવે ભક્તિ કરીને
 જ્ઞાન જ્ઞાન હૃદય દિનને દયા ધરીને,
 કયા પવિત્ર પ્રાર્થ્વી પાડા હરીને;
 મુખદ ભાષુ હૃદય થયો,
 શાસ જનો પર કરી દયા શ્રી દેવી, જય.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

અમારી કંપનીના નીચલા નાટકોના ગાયનોની
ચોપડીઓ જ્યાં અમારો મુકામ હશે ત્યાંથી રોકડી
કિંમતે મંગાવ્યાથી મળશે.

ચોપડીનું નામ કિંમત.	ચોપડીનું નામ કિંમત.
ખલ્લમંગળ ઉર્ફે સૂરદાસ ૦-૩-૦	મતૃપીતૃ ભક્ત પુ'કળીક ૦-૩-૦
શ્રી ભકિતવજ્ય ૦-૩-૦	વિશ્વ પ્રેમીકલાપી ૦-૩-૦
૭૨૫૫ હરણ ... ૦-૩-૦	અજય લક્ષ્મી ... ૦-૩-૦
નાગર ભક્ત ... ૦-૩-૦	પીપાલગત ... ૦-૩-૦
નાલમ માણેક ... ૦-૩-૦	હોયલ પદમણી ૦-૩-૦
યોગકન્યા ... ૦-૩-૦	જેસલ તોરણ ... ૦-૩-૦
મનહરમેના ... ૦-૩-૦	બીરબલ બાદશાહ ૦-૩-૦
મહાપેતા-કાદમ્બરી ૦-૩-૦	પ્રવિણ સાગર ... ૦-૩-૦
જેહુરે શમશીર ૦-૩-૦	રાજ હીલા ... ૦-૩-૦
શ્રી જયમતી ... ૦-૩-૦	મહાવાજ શાન્તલ ... ૦-૩-૦
ઉર્વશી-પુરુષ ૦-૩-૦	માલિકા-મિમિ ૦-૩-૦
	સ્વામીભક્ત સામાન્ત યાને
	વીર દુર્ગાકિસ ... ૦-૩-૦

વિકુલદાસ હેમલભાઈ ભાવનમરવાળા.

થી (વ. નો. ના. સમાજ.

